

Cirkulärnr: 1995:21
Diariernr: 1995:0088
Handläggare: Lena Dalman
Avdsek: Civilrätt
Datum: 1995-01-13
Mottagare: Kommunstyrelsen
Kommunala företag
Rubrik: Ändringar i aktiebolagslagen och tolkning av bestämmelsen om tiden för styrelseledamots uppdrag i 8 kap. 1 § aktiebolagslagen

Handläggare
Lena Dalman

1995-01-13

Kommunstyrelsen
Kommunala företag

Ändringar i aktiebolagslagen och tolkning av bestämmelsen om tiden för styrelseledamots uppdrag i 8 kap. 1 § aktiebolagslagen

Riksdagen har beslutat om vissa ändringar i aktiebolagslagen som trätt i kraft den 1 januari 1995. Ändringarna framgår av SFS 1994:802, 1395, 1826 och 1828. De väsentligaste nyheterna innebär i korthet:

- 1 Aktiebolagen delas in i två kategorier; publika och privata aktiebolag.
- 2 Lägsta tillåtna aktiekapital har höjts från 50 000 kr till 100 000 kr. För publika aktiebolag är lägsta tillåtna aktiekapital 500 000 kr. För privata aktiebolag som bildats före den 1 januari 1995 gäller övergångsvis det gamla minimikapitalet 50 000 kr. fram till utgången av år 1997.
- 3 Firman för ett publikt aktiebolag skall - såvida det inte av bolagets firma framgår att bolaget är publikt - åtföljas av beteckningen (publ.). De privata aktiebolagen har - till skillnad mot vad som föreslogs i propositionen - inte åsatts någon tilläggsbeteckning.
- 4 Ett aktiebolags brev, fakturor och orderblanketter skall innehålla vissa obligatoriska uppgifter. Iakttas inte detta kan PRV vid vite förelägga VD eller styrelseledamot att fullgöra denna skyldighet.
- 5 Skärpta regler införs angående försenade årsredovisningar och revisionsberättelser, samt underlåtenhet att till PRV anmäla styrelse, VD eller revisor för registrering i aktiebolagsregistret.

Ändringarna återfinnes såvitt avser p. 1 - 4 i SFS 1994:802 och 1395 (prop. 1993/94:196, 93/94 LU 32 och 35 samt 94/95 LU 1) och såvitt avser p. 5 i SFS 1994:1826 och 1828 (prop 1994/95:67 och 1994/95 LU 11).

I detta cirkulär behandlas också frågan hur regeln om längsta tid för en styrelseledamots uppdrag i 8 kap. 1 § ABL skall tolkas. Osäkerhet har i detta

hänseende uppstått mot bakgrund av att val till kommunfullmäktige i fortsättningen skall äga rum vart fjärde år.

1. Publika och privata aktiebolag

Aktiebolagen delas in i två kategorier; publika och privata aktiebolag. De privata aktiebolagen eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte söka sprida aktier, teckningsrätter, skuldebrev eller optionsbevis i bolaget till en större krets. Angivna värdepapper i ett privat aktiebolag får inte heller bli föremål för handel på börs eller annan organiserad marknadsplats. Avgörande för vilken kategori ett bolag skall tillhöra är hur spridningen av aktierna skall ske, inte vem som äger aktierna. Den absoluta merparten av de kommunala aktiebolagen tillhör således kategorin privata aktiebolag. Alla aktiebolag som den 1 januari 1995 fanns registrerade i aktiebolagsregistret har automatiskt blivit privata aktiebolag. Detta gäller dock inte börsnoterade aktiebolag eller aktiebolag för vilka beslut om övergång till publikt aktiebolag registrerats före den 1 januari 1995.

2. Aktiekapitalets storlek

Lägsta tillåtna aktiekapital i ett privat aktiebolag har höjts från 50 000 kr. till 100 000 kr. Genom särskilda övergångsbestämmelser har dock aktiebolag som bildats före den 1 januari 1995 givits en övergångsperiod på tre år för att höja sitt aktiekapital till 100 000 kr. Senast den 31 december 1997 måste bolaget till PRV ha anmält beslut om ökning av aktiekapitalet för registrering. Görs inte detta avförs bolaget ur aktiebolagsregistret och anses därmed vara upplöst. I sådant fall svarar med vissa undantag aktieägarna, styrelseledamöterna och verkställande direktören solidariskt för bolagets förpliktelser.

3. Bolagskategoriernas firmabeteckningar

Bolagskategoriernas firmabeteckningar har varit föremål för en omfattande debatt. I propositionen föreslogs att beteckningen "publikt aktiebolag" eller förkortningen "AB" och "(pub.)" skulle ingå i ett publikt aktiebolags firma. För de privata aktiebolagen föreslogs att beteckningen "privat aktiebolag" eller förkortningarna "AB" och "(priv.)" skulle ingå i firman. Förkortningarna "(pub.)" och "(priv.)" skulle placeras sist i firman. Propositionsförslaget utsattes för omfattande kritik, varför lagutskottet beredde remissinstanserna tillfälle att på nytt yttra sig i frågan. Lagutskottets förslag, som antogs av riksdagen, innebär att propositionsförslaget frångicks. Endast de *publika* aktiebolagen skall ha en särskild tilläggsbeteckning "(publ.)" som skall åtfölja firman, såvida det inte av bolagets firma framgår att bolaget är publikt (16 kap. 1 § ABL). Beteckningen "(publ.)" skall inte ingå som en del i firman, och de publika aktiebolagen kan således välja att inte ändra sina firmor. De *privata* aktiebolagen, dit de allra flesta kommunala aktiebolag är att hänföra, åsätts ingen särskild tilläggsbeteckning. Detta betyder att de privata aktiebolagens firma anges precis som förut, *utan* tilläggsbeteckning. Ordet "privat" eller förkortningen "(priv.)" skall således *inte* anges. För firma i ett aktiebolag gäller också att ett privat aktiebolags firma inte får innehålla ordet publikt, och att ett publikt aktiebolags firma inte får innehålla ordet privat.

4. Uppgifter på brev, orderblanketter och fakturor

Från och med den 1 januari 1995 skall ett aktiebolags brev, fakturor och orderblanketter ange bolagets firma, den ort där styrelsen skall ha sitt säte samt bolagets organisationsnummer (16 kap. 4 § ABL). Om bolaget har trätt i likvidation skall också detta anges. I fråga om publika aktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall firman åtföljas av beteckningen (publ.). Denna nya bestämmelse medför att de kommunala aktiebolagen snarast måste se över sina brevpapper, fakturor etc. och vid behov trycka upp nya upplagor. Ingenting bör dock hindra att man uppfyller lagens krav genom att exempelvis stämpla eller klistra på de nya uppgifterna tills befintliga lager tagit slut. I detta sammanhang bör noteras att ordet "aktiebolag" eller förkortningen "AB" utgör en del av ett aktiebolags firma. Detta leder till att det inte duger att på brevpappret bara ange t.ex. "Sålunda Energi", utan att hela firman "Sålunda Energi AB" måste tas med. Underlåter bolaget att ange de föreskrivna uppgifterna kan PRV vid vite ålägga VD eller styrelseledamot att fullgöra denna skyldighet. Med tanke på den korta tid som stått till buds för bolagen att ändra sina brevpapper, orderblanketter och fakturor, kan dock vite enligt en särskild övergångsbestämmelse inte föreläggas före den 1 juli 1995.

5. Andra nyheter i prop. 1993/94:196

De övriga ändringar som antagits i enlighet med sagda proposition är i huvudsak sådana ändringar som krävts för att den svenska aktiebolagslagen skall harmoniera med flera av EG:s bolagsrättsliga direktiv. Ändringar har gjorts som gäller reglerna om fusion mellan aktiebolag, företrädesrätt vid ökning av aktiekapital, och nedsättning av aktiekapitalet. Dessa ändringar skall inte beröras i detta cirkulär, utan vi hänvisar i dessa delar till propositionen och lagtexten. Det finns dock i propositionen några andra nyheter som det finns anledning att belysa något.

Regler vid apport. En ny bestämmelse har införts i 2 kap. 2 § ABL som anger att med apportegendom inte får jämföras åtagande att utföra arbete eller tillhandahålla tjänst. Strängare krav ställs också på revisorsyttrande vid apport. Utöver tidigare i 2 kap. 9 § ABL föreskrivna uppgifter skall revisorn nu även beskriva apportegendomen och ange vilken metod som använts vid värderingen av den. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen skall anmärkas.

Regler mot s k uppskjuten apport. Särskilda regler (2 kap. 9a, 9b och 9c §§ ABL) har införts angående ett aktiebolags förvärv av egendom från en stiftare eller en aktieägare inom två år från registreringen. Reglerna innebär att ett sådant avtal, för att bli giltigt, inom sex månader från avtalsdagen måste godkännas av bolagsstämman. Godkännande behövs ej om ersättningen för egendomen understiger en tiondel av aktiekapitalet, om förvärvet sker på börs e.d. eller om det sker som ett led i bolagets löpande affärsverksamhet. När avtalet föreläggs bolagsstämman för godkännande skall det åtföljas av en styrelse-redogörelse med revisorsyttrande. Styrelsen skall därefter genast till PRV anmäla bolagsstämmans beslut att godkänna avtalet. Bestämmelserna om-

fattar även köp av fast egendom, vilket har betydelse vad gäller lagfart. I 20 kap. 6 § jordabalken föreskrivs nu att lagfart för förvärv ej kan beviljas om bolagsstämman beslutat att inte godkänna avtalet eller ej gjort detta i tid. Saknas i lagfartsärendet bevis om bolagsstämmans godkännande skall enligt 20 kap. 7 § JB lagfartsansökan förklaras vilande. De nu redovisade reglerna får betydelse när en kommun sätter en verksamhet på bolag. Det är då idag vanligt att bolaget – bl.a. för att undvika formaliteterna runt apportbildning – genom köp förvärvar egendom från kommunen. Något förbud mot ett sådant förfarande gäller visserligen inte heller efter lagändringarna. En rad formföreskrifter har dock tillkommit, vilka betydligt minskat skillnaderna mellan apportbildning och kontant nybildning. Reglerna om uppskjuten apport gäller också när ett privat aktiebolag övergår till att vara publikt (17 kap. 3 § ABL).

Ordningsföreskrift angående avtal i vissa fall mellan aktieägare och bolag. I 8 kap. 10 § ABL föreskrivs nu att om ett bolag har endast en aktieägare, ett avtal mellan denne och bolaget som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor skall antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll. Bestämmelsen tar sikte på alla typer av avtal; inte bara förvärv av egendom, vilket är fallet med reglerna om uppskjuten apport. Vidare finns här ingen tidsgräns. Praktiskt innebär regeln att om kommunen äger alla aktier i ett bolag, alla avtal med kommunen som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor skall antecknas i styrelsens protokoll eller fogas till detta. Angående tolkningen av begreppet "löpande affärstransaktioner" hänvisar propositionen (s. 168) till begreppet "löpande förvaltning" i 8 kap. 6 § ABL.

Nya regler om verkan av att ställföreträdare överskrider sin behörighet eller sin befogenhet. 8 kap. 14 § ABL har ändrats såtillvida att ett aktiebolag i något större utsträckning än tidigare blir bundet av rättshandlingar som ställföreträdare företar med överskridande av sin befogenhet. Detta gäller när styrelsen eller VD (ej särskild firmatecknare) har överskridit sin befogenhet genom att överträda föreskrifter om bolagets verksamhetsföremål eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan. Efter lagändringarna kan ett bolag aldrig – i vart fall inte på associationsrättslig grund – undgå bundenhet i dessa situationer. Tidigare blev bolaget bundet om motparten var i god tro. En situation där denna bestämmelse kan aktualiseras är om styrelsen i strid mot bestämmelse i bolagsordning eller stämmodirektiv fattar beslut om och tecknar ett principiellt viktigt avtal utan att bereda kommunfullmäktige tillfälle att yttra sig (jfr 3 kap. 17 § 1 st. 3 p. kommunallagen). I detta läge kan inte bolaget på aktiebolagsrättslig grund hävda att avtalet är ogiltigt, även om motparten insett att styrelsen bröt mot föreskrifterna. I propositionen nämns dock att bolaget med stöd av 33 och 36 §§ avtalslagen, således på avtalsrättslig grund, skulle kunna undgå bundenhet i vissa fall. Att bolagets *motpart* skulle kunna åberopa sagda brist för att komma ifrån ett avtal som bolaget vill vidhålla förefaller mindre sannolikt. Det är endast *bolaget* som kan åberopa 8 kap. 14 § ABL för att hävda att ett avtal är ogiltigt. Bolagets motpart kan dock åberopa 8 kap. 14 § ABL till stöd för att ett avtal skall vara

giltigt. Att fullmäktige inte yttrat sig är vidare sannolikt inte tillräcklig grund för att motparten med stöd av avtalslagen skall få ett avtal ogiltigförklarat. För den som närmare vill studera 8 kap. 14 § ABL med tillhörande problem hänvisas till lagtexten och propositionen (s. 120-128 och s. 168-171).

Slopats krav på årlig förteckning över styrelseledamöter, VD, m.fl. I 8 kap. 15 § och 10 kap. 15 § ABL fanns tidigare bestämmelser om att ett aktiebolag varje år tillsammans med årsredovisningen och revisionsberättelsen till PRV skulle skicka in en förteckning över styrelseledamöter, VD, firmatecknare och revisorer m.m. Detta krav har nu slopats, då det visat sig att förteckningarna inte fyller någon praktisk funktion. Kravet att vid *förändring* i styrelsens sammansättning etc. göra anmälan till PRV kvarstår dock.

5. Skärpta regler mot försenade årsredovisningar och revisionsberättelser samt underlåtenhet att till PRV anmäla styrelse, VD och revisor

Aktiebolag som inte i rätt tid ger in bestyrkta kopior av årsredovisning med föreskrivet intyg om fastställelse m m samt revisionsberättelse påförs automatiskt *förseningsavgift* (11 kap. 3 § och 15 - 20 §§ ABL). Avgiften utgår om handlingarna inte inom sju månader från räkenskapsårets utgång har kommit in till PRV. Har bolaget enligt 9 kap. 5 § ABL beslutat om anstånd med fastställelse av resultat- och balansräkning samt dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust utsträcks tiden till nio månader från räkenskapsårets utgång. En förutsättning härför är dock att styrelsen inom fyra veckor efter anståndsbeslutet anmält beslutet för registrering hos PRV. Förseningsavgiften uppgår för privata aktiebolag till 5 000 kr. och för publika aktiebolag till 10 000 kr. Lämnas inte handlingarna in efter påförande av förseningsavgift kan ytterligare två förseningsavgifter tas ut, den andra lika stor som den första och den tredje med 10 000 kr. för privat aktiebolag och 20 000 kr. för publikt aktiebolag. Beslut om förseningsavgift får inte meddelas om kopiorna av redovisningshandlingarna är obestyrkta eller har någon annan brist som lätt kan avhjälpas, utan att bolaget beretts tillfälle att avhjälpas bristen. Det bör noteras att *anstånd* med att ge in årsredovisningar *inte* kan ges av PRV. I vissa undantagsfall kan dock förseningsavgift efterges. Dröjsmålet skall då bero på omständigheter som ligger utanför bolagets kontroll och som bolaget inte kunnat undanröja. Beslutet om förseningsavgift utgör exekutionstitel och kan således direkt läggas till grund för verkställighet hos kronofogdemyndigheten. Beslut om förseningsavgift får dessutom verkställas utan hinder av att beslutet inte vunnit laga kraft. Förseningsavgiften är inte avdragsgill vid beskattningen. Beslut om förseningsavgift kan överklagas till kammarrätten (18 kap. 7 § ABL). Reglerna gäller också koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse. Bestämmelserna tillämpas första gången på årsredovisningar och revisionsberättelser för räkenskapsår som avslutas den 31 december 1994 eller senare.

Kommer inte årsredovisning in från ett aktiebolag kan PRV nu liksom tidigare i sista hand tillgripa likvidationsföreläggande enligt 13 kap. 4a och 5a §§ ABL. Likvidationsföreläggande kan emellertid nu ges redan elva månader efter räkenskapsårets utgång; således redan efter *en* utebliven års-

redovisning (tidigare gällde *två* uteblivna årsredovisningar). Dessutom kan nu likvidationsföreläggande utfärdas också om *revisionsberättelse* inte lämnats in. Detta var tidigare inte möjligt.

Enligt tidigare bestämmelser har PRV enligt 13 kap. 4a § ABL haft möjlighet att förordna att ett aktiebolag skall träda i likvidation om bolaget inte till registret anmält behörig styrelse eller VD som skall finnas enligt aktiebolagslagen. Denna möjlighet har nu utsträckts till att omfatta även den situationen att *revisor* som skall finnas enligt aktiebolagslagen inte anmälts för registrering. Om PRV självmant meddelar bolaget ett likvidationsföreläggande enligt 13 kap. 5a § ABL på grund av att styrelse eller revisor inte anmälts har nu också införts en skyldighet för bolaget att betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet.

6. Styrelseledamöters uppdragstid mot bakgrund av att val till kommunfullmäktige nu skall ske vart fjärde år

En vanlig klausul i bolagsordningar för kommunala aktiebolag är att styrelsen utses av kommunfullmäktige för tiden från den ordinarie bolagsstämma som följer närmast efter det val till kommunfullmäktige förrättats intill slutet av den ordinarie bolagsstämma som följer efter nästa val till kommunfullmäktige. I 8 kap. 1 § 3 st. aktiebolagslagen anges att uppdragstiden för en styrelseledamot icke får omfatta mer än *fyra räkenskapsår* och att denna skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas. Fråga har uppstått som sagda bestämmelse i en bolagsordning är förenlig med aktiebolagslagen nu när val till kommunfullmäktige skall ske vart fjärde år i stället för vart tredje. Antag att ett aktiebolags räkenskapsår omfattar kalenderår. Väljs en styrelseledamot enligt ovan kommer ledamoten att vara verksam under tre hela räkenskapsår och delar av två räkenskapsår, d v s helt eller delvis under fem räkenskapsår. Detta förefaller strida mot ordalydelsen i 8 kap. 1 § ABL. Förarbetena till aktiebolagslagen pekar dock i en annan riktning (se prop. 1975:103 s. 597 f och s. 368). Patent- och registreringsverket har nu efter framställning från Svenska Kommunförbundet förklarat att man godtar sagda klausul i bolagsordningar för kommunala företag och att styrelseledamöter kan väljas i enlighet med bestämmelsen. Klausulen ifråga kan således stå kvar i bolagsordningarna.

7. Frågor i anledning av cirkuläret

Frågor i anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjurist
Lena Dalman, tel. 08-772 46 94.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Civilrättssektionen

Hans Ekman

Lena Dalman